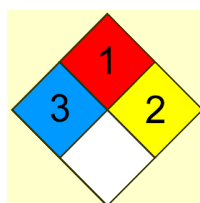

OVA-ohje: AKRYYLIAMIDI

Sisällysluettelo

Synonyymit

1. Aineen ominaisuudet, luokitus ja käyttö
2. Terveysvaara
3. Vaikutukset ympäristöön
4. Toiminta onnettomuustilanteissa
5. Käsittely ja varastointi
6. Kuljetusmääräyksiä
7. Kirjallisuus

60
2074

kts. muut oranssikilvet

► Tiivistelmä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008 (ns. CLP-asetuksen) mukaiset varoitusmerkit

Direktiivin 67/548/ETY mukaiset varoitusmerkit

CAS-numero	79-06-1
Indeksinumero	616-003-00-0
EY-numero (EINECS-numero)	201-173-7
YK-numero	2074 (AKRYYLIAMIDI, KIINTEÄ)
Molekyylikaava	C_3H_5NO
Rakennekaava	$CH_2=CHCONH_2$

Synonyymit

ruotsi:	akrylamid, propenamid
englanti:	acrylamide, acrylic amide, propenamide, acrylic acid amide, ethylenecarboxamide, 2-propenamide, propenoic acid amide, vinyl amide
saksa:	Acrylamid, Propenamid, Acrylamid stabilisiert, Acrylsäureamid, 2-Propensäureamid
lyhenteitä:	AAM

1 Aineen ominaisuudet, luokitus ja käyttö

1.1 Aineen kuvaus

Akryyliamidi on väritöntä tai valkoista kiteistä ainetta. Kaupallisesti sitä on saatavana joko kiteisenä jauheena tai vesiliuoksina (40-prosenttinen, 50-prosenttinen). Akryyliamidin vesiliuoksissa käytetään polymeroitumisen estämiseksi inhibiittoria, esimerkiksi kupari-ioneja (25 - 30 ppm) ja ilmaa. Akryyliamidi on hajutonta.

1.2 Yleisiä fysikaalis-kemiallisia ominaisuuksia

Molekyyli massa	71,1
Tiheys 25 °C:ssa	1,12 (vesi = 1) (kiinteä) 1,04 (vesi = 1) (50-prosenttinen vesiliuos)
Sulamispiste	84,5 °C (kiinteä) 8 - 13 °C (50-prosenttinen vesiliuos)
Kiehumispiste	99 - 104 °C (50-prosenttinen vesiliuos)
Höyrynpaine 25 °C:ssa	0,0009 kPa (0,007 mmHg) (kiinteä) 0,0003 kPa (0,0023 mmHg) (50-prosenttinen vesiliuos) 0,2 kPa (1,6 mmHg) 85 °C:ssa (kiinteä)
Höyryn tiheys	2,5 (ilma = 1)
Tasapainotilakonsentraatio 25 °C:ssa	0,0009 % (9 ppm) (kiinteä); vaikeasti haihtuva 0,0003 % (3 ppm) (50-prosenttinen vesiliuos); vaikeasti haihtuva
Liukoisuus	liukenee hyvin veteen (2 150 g/l), liukenee myös asetoniin, eetteriin, etanoliin, bentseeniin ja kloroformiin
Jakautumiskerroin P (n-oktanoli/vesi)	Pow = 0,21; log Pow = -0,67; ei rasvahakuinen
pH	5,2 - 6,0 (50-prosenttinen vesiliuos)
Henryn lain vakio	$3,2 \cdot 10^{-10}$ atm·m ³ /mol ($3,2 \cdot 10^{-5}$ Pa·m ³ /mol); ei haihdu vedestä

Muuntokertoimet
(höyry) 20 °C:ssa

1 ppm = 2,91 mg/m³
1 mg/m³ = 0,34 ppm

1.3 Reaktiivisuus

Akryyliamidi polymeroituu sulaessaan kiivaasti lämpöä vapauttaen. Akryyliamidi on vesiliuoksissa huomattavasti reaktiivisempi ja alttiimpi polymeroitumaan kuin kiinteässä muodossa, joten vesiliuokset täytyy stabiloida lisäämällä niihin inhibiittoria. Happojen kanssa reagoidessaan akryyliamidi voi hajota ammoniumsuoloiksi ja akryylihapoksi; emästen kanssa reagoidessa syntyy ammoniakkia. Aine reagoi spontaanisti hydroksyyli-, amino- ja sulfhydryyliryhmiä sisältävien yhdisteiden kanssa. Akryyliamidin vesiliuos on yhteensopimaton hapettavien ja pelkistävien aineiden, happojen, emästen, kupari-iona saostavien aineiden sekä metallien (raudan, kuparin, alumiinin, sinkin, nikkelin, messingin) kanssa.

1.4 Palo- ja räjähdysvaara

Leimahduspiste: 138 °C

Akryyliamidi hajoaa kuumennettaessa, jolloin vapautuu myrkyllisiä, syttyviä höyryjä. Aine polymeroituu sulaessaan kiivaasti lämpöä vapauttaen. UV-valo aikaansaa hitaan polymeroitumisen. Kuumentuneen akryyliamidin vesiliuoksen polymeroituminen säiliössä voi aiheuttaa säiliön repeytymisen. Akryyliamidipöly voi suljetussa tilassa räjähtää kipinän tai liekin vaikutuksesta. Palamistuotteina syntyy mm. erittäin myrkyllistä syaanivetyä, typen oksideja ja ammoniakkia.

1.5 Luokitus ja merkinnät

Varoitusmerkit sekä vaaraa ja turvallisuustoimenpiteitä osoittavat standardilausekkeet on esitetty sekä uuden Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008 (ns. [CLP-asetuksen](#)) että kumoutuvan direktiivin 67/548/ETY kriteerien mukaisesti.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008 mukainen luokitus ja merkinnät

Varoitusmerkit

Huomiosana: VAARA

Vaaralausekkeet

- H350: Saattaa aiheuttaa syöpää (mainitaan altistusreitti, jos on kiistatta osoitettu, että vaara ei voi aiheutua muiden altistusreittien kautta).
- H340: Saattaa aiheuttaa perimävaurioita (mainitaan altistusreitti, jos on kiistatta osoitettu, että vaara ei voi aiheutua muiden altistusreittien kautta).
- H361f (***) : Epäillään heikentävän hedelmällisyyttä.
- * H301: Myrkyllistä nieltynä.

H372 (**):	Vahingoittaa elimiä (tai mainitaan kaikki tiedetyt kohde-elimet) pitkäaikaisessa tai toistuvassa altistumisessa (mainitaan altistumisreitti, jos on kiistatta osoitettu, että vaara ei voi aiheutua muiden altistumisreittien kautta).
* H332:	Haitallista hengitettynä.
* H312:	Haitallista joutuessaan iholle.
H319:	Ärsyttää voimakkaasti silmiä.
H315:	Ärsyttää ihoa.
H317:	Voi aiheuttaa allergisen ihoreaktion.

* Eräiden vaaraluokkien osalta direktiivin 67/548/ETY kriteerien mukainen luokitus ei suoraan vastaa luokitusta CLP-asetuksen mukaisiin vaaraluokkiin ja -kategorioihin. Tällöin aineluettelon mukaista luokitusta pidetään vähimmäisluokituksena.

** Altistumisreitti esitetään vaaralausekkeessa vain silloin, kun voidaan kiistatta osoittaa, että mikään muu altistumisreitti ei voi aiheuttaa vaaraa CLP-asetuksen liitteen I kriteerien mukaisesti. Direktiivin 67/548/ETY mukainen luokitus, jossa ilmoitetaan altistumisreitti, on mukautettu CLP-asetuksen vastaavaan luokkaan ja kategoriaan, mutta niin, että käytetään yleistä vaaralauseketta, jossa ei määritellä altistumisreittiä, kun tarvittavia tietoja ei ole saatavilla.

*** Vaaralauseke H361 kertoo vaikutuksista sekä hedelmällisyyteen että kehitykseen ("Epäillään heikentävän hedelmällisyyttä tai vaurioittavan sikiötä"). Kriteerien mukaan yleinen vaaralauseke voidaan korvata vaaralausekkeella, joka koskee vain kysymykseen tulevaa ominaisuutta, jos voidaan osoittaa, että relevantteja vaikutuksia joko hedelmällisyyteen tai kehitykseen ei ole. Jotta ei menetettäisi direktiivin 67/548/ETY mukaisten yhdenmukaistettujen luokitusten tietoja hedelmällisyyttä tai kehityshäiriöitä koskevista vaikutuksista, luokitukset on muunnettu ainoastaan kyseisen direktiivin mukaisesti luokiteltujen vaikutusten osalta.

Turvalausekkeet

Tässä esitetyistä turvalausekkeista valitaan käytön mukaan sopivimmat. Varoitusetiketissä saa olla enintään kuusi turvalauseketta, paitsi milloin vaaran luonteen ja vakavuuden osoittamiseksi on käytettävä useampia lausekkeita.

P201:	Lue erityisohjeet ennen käyttöä.
P202:	Lue varoitukset huolellisesti ennen käsittelyä.
P260:	Älä hengitä pölyä/savua/kaasua/sumua/höyryä/suihketta.
P261:	Vältä pölyn/savun/kaasun/sumun/höyryn/suihkeen hengittämistä.
P264:	Pese ... huolellisesti käsittelyn jälkeen.
P270:	Syöminen, juominen ja tupakointi kielletty kemikaalia käytettäessä.
P271:	Käytä ainoastaan ulkona tai tiloissa, joissa on hyvä ilmanvaihto.
P272:	Saastuneita työvaatteita ei saa viedä työpaikalta.
P280:	Käytä suojakäsineitä/suojavaatetusta/silmiensuojainta/kasvonsuojainta.
P281:	Käytä vaadittuja henkilönsuojaimia.
P301+P310:	JOS KEMIKAALIA ON NIELTY: Ota välittömästi yhteys MYRKYTYSTIETOKESKUKSEEN tai lääkäriin.
P302+P352:	JOS KEMIKAALIA JOUTUU IHOLLE: Pese runsaalla vedellä ja saippualla.
P304+P340:	JOS KEMIKAALIA ON HENGITETTY: Siirrä henkilö raittiiseen ilmaan ja pidä lepoasennossa, jossa on helppo hengittää.
P305+P351+P338:	JOS KEMIKAALIA JOUTUU SILMIIN: Huuhto huolellisesti vedellä usean minuutin ajan. Poista piilolinssit, jos sen voi tehdä helposti. Jatkahuuhtomista.
P308+P313:	Altistumisen tapahduttua tai jos epäillään altistumista: Hakeudu lääkäriin.
P312:	Ota yhteys MYRKYTYSTIETOKESKUKSEEN tai lääkäriin, jos ilmenee pahoinvointia.
P314:	Hakeudu lääkäriin, jos ilmenee pahoinvointia.

P321:	Erytishoitoa tarvitaan (katso ... pakkauksen merkinnöissä).
P322:	Erytistoimenpiteitä tarvitaan (katso ... pakkauksen merkinnöissä).
P330:	Huuhto suu.
P332+P313:	Jos ilmenee ihoärsytystä: Hakeudu lääkäriin.
P333+P313:	Jos ilmenee ihoärsytystä tai ihottumaa: Hakeudu lääkäriin.
P337+P313:	Jos silmä-ärsytys jatkuu: Hakeudu lääkäriin.
P362:	Riisu ja pese saastunut vaatetus ennen uudelleenkäyttöä.
P363:	Pese saastunut vaatetus ennen uudelleenkäyttöä.
P405:	Varastoi lukitussa tilassa.
P501:	Hävitä sisältö/pakkaus paikallisten/alueellisten/ kansallisten/kansainvälisten määräysten mukaisesti (täsmennettävä).

Huomautukset

Huomautus D:	Itsestään herkästi polymerisoituvia tai hajoavia aineita saatetaan yleensä markkinoille stabiloituina. Ne luetellaan kyseisessä muodossa 3 osassa. Tällaiset aineet saatetaan kuitenkin joskus markkinoille ei-stabiloidussa muodossa. Tällöin aineen toimittajan on merkittävä varoitusetikettiin aineen nimen lisäksi huomautus ”stabiloimatonta”.
--------------	--

Direktiivin 67/548/ETY mukainen luokitus ja merkinnät

Varoitusmerkit

Myrkyllinen (T)

Vaaraa osoittavat standardilausekkeet (R-lausekkeet)

R45:	Aiheuttaa syöpäsairauden vaaraa. (Carc. Cat. 2)
R46:	Saattaa aiheuttaa periytyviä perimävaurioita. (Muta. Cat. 2)
R20/21:	Terveydelle haitallista hengitettynä ja joutuessaan iholle.
R25:	Myrkyllistä nieltynä.
R36/38:	Ärsyttää silmiä ja ihoa.
R43:	Ihokosketus voi aiheuttaa herkistymistä.
R48/23/24/25:	Myrkyllistä: pitkäaikainen altistus voi aiheuttaa vakavaa haittaa terveydelle hengitettynä, joutuessaan iholle ja nieltynä.
R62:	Voi mahdollisesti heikentää hedelmällisyyttä. (Repr. Cat. 3)

Turvallisuustoimenpiteitä osoittavat standardilausekkeet (S-lausekkeet)

S53:	Vältettävä altistumista - ohjeet luettava ennen käyttöä.
S45:	Onnettomuuden sattuessa tai tunnettaessa pahoinvointia hakeuduttava heti lääkärin hoitoon (näytettävä tätä etikettiä, mikäli

mahdollista).

Huomautukset

Huomautus D: Itsestään herkästi polymerisoituvia tai hajoavia aineita saatetaan yleensä markkinoille stabiloituina. Ne luetellaan kyseisessä muodossa 3 osassa. Tällaiset aineet saatetaan kuitenkin joskus markkinoille ei-stabiloidussa muodossa. Tällöin aineen toimittajan on merkittävä varoitusetikettiin aineen nimen lisäksi huomautus "stabiloimatonta".

Huomautus E: Aineet, joilla on erityisvaikutuksia ihmisten terveyteen (katso direktiivin 67/548/ETY liitteessä VI oleva 4 luku) ja jotka on luokiteltu syöpää aiheuttavien, perimää vaurioittavien tai lisääntymiselle vaarallisten aineiden kategoriaan 1 tai 2, saavat huomautuksen E, jos ne on myös luokiteltu erittäin myrkyllisiksi (T+), myrkyllisiksi (T) tai haitallisiksi (Xn). Näiden aineiden osalta R-lausekkeita R20, R21, R22, R23, R24, R25, R26, R27, R28, R39, R68 (haitallinen), R48 ja R65 ja kaikkia näiden R-lausekkeiden yhdistelmiä on edellettävä sana 'Myös'.

Kuljetusluokitus ja -merkinnät

Kuljetusluokitus ja -merkinnät määräytyvät kansainvälisten ja kansallisten kuljetusmääräysten mukaan.

YK-numero:	2074 (AKRYYLIAMIDI, KIINTEÄ) 3426 (AKRYYLIAMIDILIUOS)
Kuljetusluokka:	maantiekuljetus 6.1 merikuljetus 6.1
Pakkausryhmä:	III
Varoituslipuke:	6.1 (myrkyllistä)
Vaaran tunnusnumero:	60 (myrkyllinen tai lievästi myrkyllinen aine)

Syöpäsairauden vaaraa aiheuttava aine

Akryyliamidi on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o [1272/2008](#) aineluettelossa luokiteltu kategoriaan 1B kuuluvaksi syöpää aiheuttavaksi aineeksi (Carc. 1B). Kategorian 1B aineisiin tulee suhtautua niin kuin ne olisivat ihmiselle syöpää aiheuttavia.

Perimää vaurioittava aine

Akryyliamidi on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o [1272/2008](#) aineluettelossa luokiteltu mutageenisuudeltaan kategoriaan 1B kuuluvaksi (Muta. 1B). Kategorian 1B aineisiin tulee suhtautua niin kuin ne aiheuttaisivat periytyviä mutaatioita ihmisen sukusoluissa.

Lisääntymiselle vaarallinen aine

Akryyliamidi on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o [1272/2008](#) aineluettelossa luokiteltu kategoriaan 2 kuuluvaksi lisääntymiselle vaaralliseksi aineeksi (Repr. 2). Kategorian 2 aineiden epäillään voivan vähentää hedelmällisyyttä ja/tai aiheuttavan kehityshäiriöitä ihmiselle.

1.6 Raja-arvoja

HTP (2009)

0,3 mg/m³ /8 h (iho)

(työpaikan ilman haitalliseksi tunnettu pitoisuus)		0,9 mg/m ³ /15 min (iho) Huomautus (iho): imeytyy ihon kautta.
IDLH-arvo (Immediately dangerous to life and health, USA)		20 ppm (60 mg/m ³) /30 min
IDLH-arvo on suurin pitoisuus, jolle terve työntekijä voi altistua 30 minuutiksi saamatta palautumattomia terveydellisiä vaurioita tai poistumista vaikeuttavia vammoja.		
TEEL-arvot (Temporary Emergency Exposure Limit, USA)	TEEL-0	0,03 mg/m ³ /15 min
	TEEL-1	15 mg/m ³ /15 min
	TEEL-2	60 mg/m ³ /15 min
	TEEL-3	60 mg/m ³ /15 min

TEEL-arvojen määritelmät on esitetty [käyttäjän oppaassa](#) (kappale 1.6).

1.7 Käyttö

Akryyliamidista valmistetaan vesiliukoisia polymeerejä, joita käytetään esimerkiksi paperin valmistuksessa apuaineina, jätevesien ja talousveden käsittelyssä saostuksen apuaineina, raakaöljyn tuotantoprosesseissa, väriaineissa ja liimoissa. Akryyliamidimonomeeriä käytetään rakennusteollisuudessa laastin ja maan stabilointiaineiden tuotannossa.

Suomessa akryyliamidista valmistettuja polyakryyliamideja käytetään muun muassa apuaineena hienojakoisten kiinteiden aineiden erotuksessa jäte- ja talousvesistä sekä paperin valmistuksessa retentio- ja suotautumisapuaineina. Laboratorioissa akryyliamidia käytetään polyakryyliamidigeelin valmistamiseen.

2 Terveysvaara

2.1 Välittömät vaikutukset

Akryyliamidipöly sekä vesiliuoksen roiskeet ja sumu ärsyttävät silmiä, limakalvoja ja lievässä määrin myös ihoa. Laajalle ihoalueelle levinnyt roiske voi aiheuttaa imeytyessään myrkytyksen. Työperäinen altistuminen tapahtuu pääasiallisesti ihon kautta. Voimakkaan, äkillisen altistumisen keskushermostoperäisiä oireita ovat väsyneisyys, huimaus, vapina, hajamielisyys, heikentynyt muisti ja epänormaali käytös. Keskushermoston lisäksi akryyliamidi voi vahingoittaa myös maksaa ja munuaisia. Oireet voivat ilmetä vasta muutamien päivien kuluttua altistumisesta. Vakavasta myrkytyksestä voi seurata pysyviä keskushermostovaurioita.

2.2 Toistuvan altistumisen vaikutukset

Toistuva altistuminen aiheuttaa toiminnallisia häiriöitä sekä ääreishermostossa että keskushermostossa ja vauriot voivat olla palautumattomia. Oireina ovat puutumisen, pistelyn ja heikkouden käsissä ja jaloissa, horjuva käynti, väsyneisyys, vapina, huimaus, sekavuus, hajamielisyys, epäselvä puhe, epänormaali käytös ja painonmenetykset. Akryyliamidi voi toistuvassa altistumisessa vaurioittaa myös maksaa ja munuaisia. Ihovaikutuksia ovat punoitus, rakkuloiden muodostuminen ja ihon kuoriutumisen etenkin käsissä ja jaloissa. Toksisia vaikutuksia ääreishermostossa ja lisääntymistoksisuutta on havaittu eläinkokeissa päivittäisillä annoksilla, jotka ovat olleet 1 - 5 mg/painokilo.

Akryyliamidi on eläinkokeissa mutageeninen ja karsinogeeninen. Kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (IARC) on arvioinut koe-eläintutkimusten perusteella akryyliamidin todennäköisesti ihmisessä syöpää aiheuttavaksi aineeksi (ryhmä 2A).

3 Vaikutukset ympäristöön

Ilmaan joutunut akryyliamidi hajoaa hydroksyyliiradikaalien vaikutuksesta ja sen määrä puoliintuu 6 - 8 tunnissa. Ilmasta akryyliamidi voi huuhtoutua sateen mukana maahan.

Akryyliamidi on hyvin vesiliukoinen (2 150 g/l 30 °C:ssa), joten se kulkeutuu helposti maaperässä. Akryyliamidi on maaperässä kohtalaisen nopeasti hajoavaa aerobisissa olosuhteissa, sillä sen puoliintumisajaksi on arvioitu noin kuukausi. Akryyliamidin hajoaminen riippuu kuitenkin maaperän laadusta, pH:sta ja lämpötilasta. Parhaiten se hajoaa alkaalisissa pH:ssa ja korkeammissa lämpötiloissa. Kulkeutuvuutensa perusteella se voi kuitenkin joutua sellaisiin olosuhteisiin, jossa hajoamista ei tapahdu.

Hyvin vesiliukoisena akryyliamidin haihtuminen pintavedestä on epätodennäköistä. Akryyliamidin on alle 2 mg/l pitoisuuksilla todettu olevan nopeasti biologisesti hajoavaa (100 %/28 vrk), mutta jo 5 mg/l pitoisuuksilla sen hajoavuus oli vain 53 %/28 vrk. Suuremmissa pitoisuuksissa akryyliamidi on myrkyllistä hajottajamikrobeille ja tällöin hajoaminen on hyvin hidasta tai sitä ei tapahdu lainkaan. Akryyliamidi on haitallista vesielioille. Sen akuutit LC50-arvot kalalle ovat 100 - 180 mg/l (96 h) ja sen akuutti EC50-arvo on vesikirpulle 98 mg/l (48 h). Levän EC50-arvoksi on 50-prosenttisella akryyliamidiliuoksella saatu 68 mg/l (72 h).

Akryyliamidin ei ole todettu kertyvän ravintoverkkoon.

Voimassa olevien kriteerien perusteella akryyliamidia ei luokitella ympäristölle vaaralliseksi.

4 Toiminta onnettomuustilanteissa

Palo- ja pelastushenkilöstö: TOKEVA Ohje T6a

Varmista oma turvallisuutesi ennen kuin ryhdyt pelastustoimiin: käytä henkilönsuojaimia äläkä pelasta yksin.

4.1 Palo ja räjähdys

Tyhjennä vaara-alue ihmisistä ja estä alueelle pääsy. Pysy tuulen yläpuolella. Siirrä säiliöt vaara-alueelta. Säiliöitä, joita ei voi siirtää turvallisesti, jäädytetään vedellä. Patoa sammutusvesi myöhempää käsittelyä varten.

Palavan akryyliamidin sammutukseen voidaan käyttää vesisuihkua, hiilidioksidia, jauhetta ja sammutusvaahtoa.

Käytä henkilönsuojaimina paloasua ja paineilmahengityslaitetta myrkyllisten palamistuotteiden varalta.

4.2 Vuoto ja valuma

Vaara-alueen arviointi

pieni vuoto (noin 100 l):	Välitön eristys 25 metriä kaikkiin suuntiin.
suuri vuoto (noin 10 m ³):	Välitön eristys 25 - 50 metriä kaikkiin suuntiin.

Torjunta ja suojautuminen

Sulje vuoto, jos sen voi tehdä turvallisesti. Älä koske vuotavaan aineeseen. Rajoita vaara-alueelle pääsyä.

Käytä henkilönsuojaimina paloasua ja paineilmahengityslaitetta. Käytä roiske-, neste- tai kaasutiivistä kemikaalisuojapukua, jos on vaara joutua kosketuksiin akryyliamidin vesiliuoksen kanssa.

Alueen puhdistaminen

Pienet määrät akryyliamidin vesiliuosta imeytetään hiekkaan tai tehokkaampaan kaupalliseen imeytysaineeseen ja kerätään kannellisiin, merkittyihin astioihin myöhempää käsittelyä varten. Jos pieni määrä kiteistä ainetta on kaatunut pöydälle tai muulle pinnalle, aine tulee kostuttaa vedellä, imeyttää imeytysaineeseen ja kerätä kannelliseen, merkittyyn astiaan. Vuotanut liuos padotaan ja kerätään talteen. Maaperään imeytynyt akryyliamidi voidaan kaivaa pois ja toimittaa asianmukaiseen käsittelyyn. Saastuneet rakenteet ja pinnat huuhdellaan runsaalla vedellä ja pesuvesi toimitetaan asianmukaiseen käsittelyyn.

4.3 Ensiapu

Oireet voivat viivästyä - tarkkaile potilasta.

Hengitysteitse tapahtunut altistuminen

Siirrä akryyliamidille altistunut henkilö raittiiseen ilmaan. Toimita potilas ensiapuasemalle lääkärin tutkimusta varten.

Roiskeet silmään

Huuhtelee silmää runsaalla juoksevilla vedellä vähintään 10 minuuttia silmäluomia auki pitäen (poista piilolinssit, mikäli mahdollista). Estä huuhteluveden valuminen puhtaaseen silmään. Jos ärsytystä esiintyy huuhtelun jälkeen, ota yhteys lääkäriin.

Ihokosketus

Huuhtelee altistunut alue runsaalla juoksevilla vedellä ja riisu heti likaantunut vaatetus. Huuhtelee ihoa huolellisesti ja käytä pesussa myös saippuaa. Ota yhteys lääkäriin. Laita likaantunut vaatetus merkittyyn muovisäkkiin. Pesussa avustavan henkilön tulee käyttää suojakäsineitä.

Suun kautta tapahtunut altistuminen

Jos akryyliamidia on nielty eikä potilas ole tajuton tai kouristeleva, auta potilasta huuhtomaan suunsa ja anna pari lasillista vettä. Tajuissaan olevaa potilasta voi koettaa oksettaa. Anna veteen lietettyä lääkehiiltä estämään akryyliamidin imeytyminen ruoansulatuskanavasta. Potilas on toimitettava mahdollisimman nopeasti ensiapuasemalle lääkärin tutkimusta varten.

Lisäohjeita saa tarvittaessa yleisestä hätänumerosta puh. 112 ja Myrkytystietokeskuksesta puh. 09-471 977.

4.4 Lääkärin antama hoito

Akryyliamidille altistuneiden potilaiden hoidossa on varauduttava vaikutusten ilmaantumiseen viivästyneinä.

4.5 Jätteiden käsittely

Akryyliamidia sisältävä jäte luokitellaan pitoisuudesta riippuen joko ongelmajätteeksi tai jätteeksi. Akryyliamidijäte voidaan käsitellä esimerkiksi kaliumpersulfaatti- tai natriumbisulfiittiliuoksella pH:ssa 6 - 7.

5 Käsittely ja varastointi

Estä pölyn ja pisaroiden pääsy työpaikan ilmaan. Laboratoriotyössä käytä vetokaappia. Käytä suojakäsineitä, suojalaseja, suojavaatetusta ja tarvittaessa hengityksensuojainta (suodatintyyppi A2). Erittäin hyviä materiaaleja henkilönsuojaimiin ovat mm. butyylikumi ja Tychem 10 000™. Hyviä materiaaleja ovat mm. nitrilikumi, polyvinyylikloridi, Viton™ ja 4H™ (PE/EVAL).

Käsittele ainetta erillään syttymis- ja lämmönlähteistä. Tupakointi on kielletty. Työpisteen läheisyydessä on oltava hätäsuihku ja silmienhuuhtelupaikka.

Varastoi aine viileässä, kuivassa, hyvin tuuletetussa ja auringonvalolta suojatussa paikassa. Varastoi erillään syttymis- ja lämmönlähteistä, hapoista, emäksistä ja muista akryyliamidin kanssa yhteensopimattomista aineista (katso aineet kohdasta 1.3). Säilytä kiinteä akryyliamidi ilmatiiviissä säiliöissä. Liuos varastoidaan säiliöissä (ruostumaton teräs tai teflon), joissa on tuuletus. Tällä taataan riittävä liuoksen hapen määrä pitämään polymeraatioinhibiittori toimintakykyisenä. Akryyliamidin vesiliuokset tulee säilyttää 15 - 32 ° C:ssa ja liuosten pH:ssa 5,2 - 6 inhibiittorien toimimiseksi. Tarkkaile mahdollisia vuotoja.

Akryyliamidin käsittelyä ja varastointia koskee asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista ([59/1999 muutoksineen](#)).

6 Kuljetusmääräyksiä

Aineen pakkaus sekä kollien ja säiliöiden merkinnät on tehtävä kuljetusmääräyksissä annettujen yksityiskohtaisten ohjeiden mukaisesti.

Jokaiseen kalliin on merkittävä aineen YK-numero ja sen eteen kirjaimet "UN" (akryyliamidi: UN 2074 tai UN 3426). Kollin on varustettava myös kyseisen aineen varoituslipukkeella (akryyliamidi: varoituslipuke 6.1).

7 Kirjallisuus

Huom. Tähdellä (*) merkityt ovat maksullisia tietokantoja.

[AQUIRE](#) (Aquatic Information Retrieval). U.S. Environmental Protection Agency (EPA), 1998.

Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista ([59/1999 muutoksineen](#)).

Chemical safety data sheets. Volume 4a: Toxic Chemicals (A-L). Cambridge: Royal Society of Chemistry, 1991.

* [CHEMINFO database](#). Canadian Centre for Occupational Health and Safety. Issue 98-3 (December 1998).

Documentation of the threshold limit values and biological exposure indices. Vol. 1. Cincinnati: ACGIH, 1991.

* Donovan JW. Acrylamide (MEDITEXT® Medical Management) in Hall AH & Rumack BH (eds.): [TOMES® Information System](#), Micromedex, Inc., Denver, Colorado, 1992.

IUCLID (International Uniform Chemicals Information Database). Brussels: European Commission, European Chemicals Bureau; 1996. [Data sheet: Acrylamide](#).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008 ([CLP-asetus](#)).

European Union Risk Assessment Report. Acrylamide. United Kingdom, 2002.

Forsberg K & Mansdorf SZ. Quick selection guide to chemical protective clothing. 3rd ed. New York: Van Nostrand Reinhold, 1997.

Hase A, Koppinen S, Riistama K & Vuori M. Suomen kemianteollisuus. Tampere: Chemas Oy, 1998.

Hommel G. Handbuch der gefährlichen Güter. Merkblatt 651. Berlin: Springer-Verlag, 1998.

[HSDB \(Hazardous Substances Data Bank\)](#). National Library of Medicine, Bethesda, Maryland, Micromedex, Inc., Eaglewood, Colorado.

[IARC monographs](#) on the evaluation of carcinogenic risks to humans. Volume 60. Some industrial chemicals. Lyon: IARC (International Agency for Research on Cancer), 1994.

[International Maritime Organization \(IMO\)](#). International maritime dangerous goods code, Amdt. 33-06, London: IMO, 2006.

International Programme on Chemical Safety (IPCS). Environmental Health Criteria 49: Acrylamide. Geneva: World Health Organization, 1985.

International Programme on Chemical Safety (IPCS). Health and Safety Guide No. 45: Acrylamide. Geneva: World Health Organization, 1991.

[Kemikaalien ympäristötietorekisteri/Data bank of environmental properties of chemicals](#). Helsinki: Suomen ympäristökeskus, 1998.

Molak V. NIOH and NIOSH basis for an occupational health standard. Acrylamide: A review of literature. Solna: Arbetsmiljöinstitutet, Arbete och Hälsa 1991: 21.

NIOSH. Chemical listing and documentation for [immediately dangerous to life or health concentrations \(IDLHs\)](#).

[Protective Action Criteria \(PAC\) with AEGLs, ERPGs, & TEELs: Rev. 26 for Chemicals of Concern \(09/2010\)](#). Subcommittee on Consequence Assessment and Protective Actions (SCAPA), 2010.

Richardson ML & Gangolli S eds. The dictionary of substances and their effects. Vol. 1. Cambridge: Royal Society of Chemistry, 1994.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Kemian työsuojeluneuvottelukunta. [HTP-arvot 2009](#). Tampere: Sosiaali- ja terveysministeriö; 2009.

Vaarallisten aineiden kuljetus tiellä. Lakikokoelma. Edita Publishing Oy, Helsinki, 2009.

Verschueren K. Handbook of environmental data of organic chemicals. New York: Van Nostrand Reinhold Co. Inc., 1983.

Weiss G. Hazardous chemicals data book. 2nd ed. New Jersey: Noyes Data Corporation, 1986.

Tämä turvallisuusohje on tehty Työsuojelurahaston tuella.

TÄRKEÄ HUOMAUTUS:

OVA-turvallisuusohjeet on laadittu asiantuntijaryhmässä, johon on kuulunut asiantuntijalaitosten, kemianteollisuuden sekä viranomaisten edustajia. Turvallisuusohjeiden ja käyttäjän oppaan sisältämät tiedot perustuvat laatimis- tai päivittämishetkellä käytettävissä olleeseen tietoon sekä tällöin voimassa olleisiin määräyksiin. OVA-ohjeita saa kopioida VAIN omaan käyttöön. OVA-ohjeita ei saa sellaisenaan käyttää tuoteselosteena tai käyttöturvallisuustiedotteena, niiden asemasta tai niiden liitteenä tai muuna vastaavana asiakirjana. Ohjeet laatinut asiantuntijaryhmä ja Työterveyslaitos eivät ole vastuussa tietojen perusteella tehdyistä toimenpiteistä.

[OVA-etusivulle](#)

Pdivitetty 13.01.2011.

Näitä ohjeita kehitetään jatkuvasti ja kaikki palaute on tervetullutta. Lähetä [palautetta](#).

© [Työterveyslaitos](#)